

Javorniški Mesečnik

Interno glasilo Astronomskega društva Javornik
www: <http://www.adj.si>, email: info@adj.si

Številka 87, Letnik VIII, April 2007
ISSN 1581-1379

Obvestilo

Prosimo člane društva, da poravnajo letošnjo članarino najkasneje do konca aprila.

Stane Slavec

Objekti globoko v vesolju maja

Maj je mesec, ko si bolj zgodaj lahko ogledujemo pomladno nebo, kasneje pa poletno, po katerem poteka galaktična ravnina — tam pa je spet vse polno kopic, razsutih in kroglastih, meglic, kar takih in planetarnih, predvsem pa je tam Rimska cesta, pašnik, prepoln zvezd.

Vsekakor se zvezdno nebo spleča opazovati tudi s prostimi očmi na ležalniku ali ležalki, še posebno pod temnim ali še boljše zelo temnim nebom in če nam ni težko prilagoditi oči na temo in potem prilagoditev ohraniti. Sam na primer, odkar pomnim, po nebu iščem fraktalne vzorce, barvne vzorce in vzorce kar tako. Umetni sateliti so dobrodošli gostje, utrinki pa še bolj.

Z binokularji, posebno tistimi, ki imajo izhodno zenico večjo od 5 mm (izračunamo jo tako, da drugo število v produktu, ki opisuje optične lastnosti binokularja, delimo s prvim), se spleča potopiti v gosta polja zvezd — tam dobi človek veliko bolj otipljiv občutek za velika števila, kot pri denarju. Opazovanje z binokularjem je zelo neutrudljivo, če udobno ležimo na hrbtu in lahko komolce kam naslonimo.

Teleskopi? Za polja zvezd so najbolj primerni tisti, kjer je razmerje med odprtino in goriščnico 1 : 6 ($f/6$) ali večje in če uporabimo okular z dolgo goriščnico in velikim navideznim vidnim poljem (70° ali več), da zajamemo čim večje zorno polje. Pri tem moramo paziti na dvoje: pri $f/4$ ali še več mora biti okular zelo dober in da ne izgubimo preveč svetlobe, ki jo je zbral teleskop, je dobro poskrbeti vsaj za najmanjšo uporabno povečavo (takrat namreč izhodna zenica teleskopa nima večjega premera kot do kraja odprta zenica očesa).

Pri kopicah lahko povečavo poljubno večamo — morda se pri kroglasti ustavimo, ko je ravno še cela v vidnem polju. Pri velikih meglicah ravnamo podobno, kot pri poljih zvezd, pri planetarnih pa si privoščimo največ, kar še gre.

Vsekakor pa bomo z binokularnim nastavkom na teleskopu veliko pridobili — veliko pa izgubili, če bo

slika zaradi premalo čvrstega podstavka zaplesala že ob rahlem vzdihu ali nežni sapici.

Rok Vidmar

Planeti maja 2007

(Efemeride si lahko ogledate tudi v reviji Življenje in tehnika.)

datum	Sonce		Luna	
	vzhod	zahod	vzhod	zahod
1. 5.	5:50	20:09	19:35	5:03
5. 5.	5:44	20:14	23:58	6:53
10. 5.	5:37	20:21	2:32	12:24
15. 5.	5:31	20:27	4:15	19:11
20. 5.	5:25	20:33	8:17	0:11
25. 5.	5:20	20:38	14:12	2:23
30. 5.	5:16	20:43	19:40	3:49

- ★ **Merkur** je viden v drugem delu meseca zvečer, ko zahaja skoraj dve uri za Soncem. Nahaja se v ozvezdju Bika.
- ★ **Venera** je maja Večernica in v ozvezdju Dvojčkov zahaja okoli polnoči.
- ★ **Mars** je viden zjutraj. Sprva vzhaja okoli štirih, konec meseca pa okoli treh. V začetku meseca se iz ozvezdja Vodnarja preseli v ozvezdje Rib.
- ★ **Jupiter** je na nebu od enajstih zvečer, nato pa vzhaja vse bolj zgodaj in je konec meseca vzide že ob devetih. Nahaja se v ozvezdju Škorpiona.
- ★ **Saturn** je maja sprva na nebu do treh zjutraj, potem pa zahaja vse bolj zgodaj in je konec meseca viden le še do enih zjutraj. Giblje se v ozvezdju Raka.
- ★ **Uran** je v ozvezdju Vodnarja viden zjutraj; sprva vzhaja okoli štirih, nato pa vedno bolj zgodaj in je konec meseca vzide kmalu po drugi uri.

Urška Pajer

Zimski tabor 2007 – poročilo

Od 16. do 18.3. je potekal astronomski tabor na Medvedjem brdu. Prišlo je 26 udeležencev in ko smo se zbrali, je bilo nam mentorjem takoj jasno, da z raziskovalnim programom ne bo nič, saj so udeleženci prišli po splošno znanje in po praktične napotke za delo s svojo opremo.

V A B I L O

Vabimo vas na mesečni sestanek, ki bo v torek 17. 04. 2007 ob 18^h v predavalnici F3 Fakultete za matematiko in fiziko, Jadranska 19, v Ljubljani. Glavni del sestanka bo predavanje:

Zelo kratka zgodba o vesolju

prof. dr. Janez Strnad

Zgodba bo poskusila pojasniti širjenje vesolja in spremembe v snovi med širjenjem, prasevanje, temno snov in temno energijo ter napihovanje. Omenila bo Dopplerjev pojav, Hubblov parameter, Hubblov čas, kritično gostoto, statično in stacionarno ter krajevno ravno vesolje in še nekaj drugih pojmov, ki jih danes pogosto slišimo v zvezi z vesoljem. Poslušalce bo vzpodbujala, naj postavijo vprašanja ali povedo svoje mnenje.

Vabljeni!

Bernard Ženko

Zimski tabor 2007 – skupinska slika.

V prvi noči z izredno mirnim in spodobno prozornim ozračjem smo si najprej ogledali vsa ozvezdja, ki jih je ponujalo takratno nebo. Vizualno smo si ogledali Venero, Saturna, ki je gladko prenesel povečave tja do 400 $\times$, in Jupitra, ki ni nudil tako ostre slike. Ogledali in posneli smo precej megličastih objektov globoko v vesolju in zvezde Albireo, Epsilon Lire, na posebno željo pa še Vego in Severnico. Posneli smo tudi CC Com (eklipsna spremenljivka) in tudi supernovo tipa Ia v NGC 5584.

Drugo popoldne in noč do 10:00 je bilo oblačno (predavanja in razvijanje slik, kar je bilo prava atrakcija). Kasneje se je sicer zjasnilo v zenitu, a ne dovolj za kakovostno delo. Vendar to najbolj zagrizenih ni zmotilo in so opazovali v okviru zmožnosti, ki so jih

nudili vremenski pogoji. Zadnje dopoldne pred kosilom smo le ujeli Sonce za ogled v H-alfa in se seznanili z njegovo zgradbo in dogajanjem na tej naši najbližji zvezdi.

Udeleženci so pozitivno ocenili organizacijo tabora, večina bi se z veseljem udeležila še kakšnega podobnega tabora, nekdo pa je predlagal tudi organizacijo 'javnih sprehodov po nebu' (tako kot je bil videti uvod v opazovanje prve noči).

Nika Košir

Javorniški Mesečnik izdaja Astronomsko društvo Javornik, Ljubljana / ISSN 1581-1379 / urednik Aram Karalič / izhaja v prvi polovici meseca / prejema ga brezplačno vsi člani Astronomskega društva Javornik / prispevke pošljite na naslov jam@adj.si / **ROK ZA ODDAJO PRISPEVKOV JE 7. DAN V MESECU** / prispevkov ne lektoriramo / stavljeno v L^AT_EXu